

VAŠE PRÁVO

zpravodaj organizace
proFem - centrum pro oběti domácího
a sexuálního násilí, o.p.s.

SVAZEK 1, VYDÁNÍ 4

03.05.2018

Nejdůležitější body:

- V březnu proběhlo v rakouském Grazu druhé koordinační setkání v rámci mezinárodního projektu Love and Respect.
- Zúčastnili jsme se NGO marketu.
- V dubnu proběhla další setkání interdisciplinárních týmů v místech našich poboček - v Benešově, Berouně a Příbrami.

Uvnitř tohoto vydání:

Nečinnost policie v oblasti domácího násilí	2
Problematika předběžných opatření (nejen) ve věcech péče soudu o nezletilé	3
Kazuistika	4
Kdo je kdo - tým proFem	5
proFem chatuje	6
Rozhovor s Naďou Gubovou	6
Nabídka akreditovaných kurzů	5

Slovo úvodem

Již počtvrté se vám do rukou dostává zpravodaj Vaše právo. V tomto vydání najdete článek Michaely Večeřové o nečinnosti policie v oblasti domácího násilí a článek Květy Glaserové pojednávající o problematice předběžných opatření (nejen) ve věcech péče soudu o nezletilé. Na čtvrté straně najdete kazuistiku, kterou připravil právník David Oplatek.

V rámci projektu Love and Respect nyní připravujeme facebookové skupiny, více informací naleznete v aktualitě níže. Nově jsme do zpravodaje zařadili rubriku s názvem „Kdo je kdo – tým proFem“, ve které budeme pra-

videlně představovat členky a členy našeho týmu. Rubriku otevíráme medailonkem ředitelky Jitky Polákové.

Na šesté straně můžete najít odkaz na video-rozhovor Pavla Houdka z Moderní Sebeobrany a Naďi Gubové, vedoucí sociálních služeb. Stejně tak jako statistiku chatového poradenství, kterým jsme v listopadu 2017 doplnili naše poskytované služby.

Na poslední straně pak nepřehlédněte aktuální nabídku akreditovaných kurzů pro sociální pracovníce a pracovníky a další pomáhající profese.

Love and Respect na facebooku

V rámci projektu podpořeného programem Erasmus+ Love and Respect – Preventing Teen Dating Violence působíme v oblasti prevence vztahového násilí mezi dospívajícími. Společně s partnery z dalších zemí zřizujeme v průběhu dubna facebookové skupiny, které budou sloužit jako prostor pro mladé lidi, kteří zde mohou sdílet své zkušenosti, zážitky nebo hledat pomoc.

Skupiny budou moderovat sociální pracovníci a dobrovolníci. Cílem je umožnit mladým lidem otevřenou dis-

kusi o zdravých vztazích, sexualitě a bezpečí. Uzavřenou skupinu s názvem Love and Respect najdete prostřednictvím naší facebookové stránky.

Nečinnost policie v oblasti domácího násilí

Organizace proFem velice úzce spolupracuje při své činnosti s policií a lze konstatovat, že tato spolupráce je převážně bezvadná. Práce policie s oběťmi domácího a sexuálního násilí se v průběhu let značně posunula v pozitivním smyslu.

Bohužel i dnes jsme však v některých případech svědky toho, jak je policie nečinná, i když vše nasvědčuje tomu, že se jedná o případy domácího násilí. Právě na takový případ jsme narazili nedávno na jedné z našich poboček intervenčního centra, kdy naše klientka opakovaně po brutálních fyzických útocích volá policii (známky napadení jsou zjevné, v domě jsou dále např. vykopnuté dveře od jejího pokoje). Policie však stav na místě vyhodnotí jako běžné manželské neshody a oběti doporučí rozvést se, případně podat trestní oznámení, bez kterého má tzv. „svázané ruce“, což však z právního hlediska samozřejmě odporuje realitě. Tato indiferentnost policejních orgánů spočívá mimo jiné v ignorování informací, které k nim přicházejí o tom, že je v rodinách přítomno domácí násilí, vyhodnocování některých jevů a znaků domácího násilí v rodinách jako ne příliš závažných, naprostá neochota spolupracovat...Je však zřejmé, že policie případy někdy velmi podceňuje a jedním z následků jejich přístupu je například to, že oběti domácího násilí pak ani nepodávají trestní oznámení, protože mají pocit, že se to míjí účinkem. Také to nepochybně přispívá k sekundární viktimizaci, kdy se oběti cítí po jednání s policií ještě hůře.

O nečinnosti policie se dozvídáme hlavně z případu Talpis vs Itálie, který řešil Evropský soud pro lidská práva. Toto rozhodnutí z března roku 2017 představuje zásadní rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva v oblasti domácího násilí. ESLP v tomto případě řešil, zda došlo ze strany Itálie k selhání v povinnosti poskytovat ochranu před domácím násilím a rovněž zda došlo k diskriminaci ženského pohlaví.

Stížnost podala Elisaveta Talpis, žena rumunského původu žijící v Itálii, proti které došlo k opakovanému násilí ze strany manžela. Paní Talpis po pár incidentech zahrnujících násilí proti ní a jejím dětem podala stížnost k Policii a žádala ochranu. Policie provedla výslech jejího manžela poprvé až 7 měsíců po její stížnosti, neprovedla dostatečná opatření k předcházení dalšího násilí a celkově celou situaci značně podcenila.

Opětovné násilí dokonce vyústilo ve smrt syna stěžovatelky a také četná zranění na těle paní Talpis. V řízení pro ublížení na zdraví na těle manželky byl pachatel odsouzen k peněžitému trestu. Pro vraždu svého syna a pokus o vraždu manželky byl pachatel odsouzen k trestu odnětí svobody na doživotí.

Evropský soud pro lidská práva v postupu italských orgánů činných v trestním řízení shledal porušení ochrany života a zdraví stěžovatelky a jejího syna, porušení ochrany před domácím násilím a také porušení zákazu diskriminace proti ženám.

Systém ochrany lidských práv v Itálii výrazně selhal především kvůli nečinnosti a průtahům v reakci na stížnost proti domácímu násilí, kterou touto výraznou pasivitou zbavil svého účinku. Porušení povinnosti je spatřováno především v tom, že vyšetřování proti jejímu manželovi započalo až delší dobu po podání stížnosti. Taktéž nepřijali žádná opatření, kterými by se snažili domácímu násilí preventivně zabránit. Tato nečinnost a podceňování situace mělo jasnou příčinnou souvislost s opětovným násilím a také se smrtí syna stěžovatelky.

Evropský soud pro lidská práva v této souvislosti rozhodl, že Itálie musí zaplatit stěžovatelce 30 tisíc euro za nemajetkovou újmu a 10 tisíc euro jako náhradu nákladů účelně vynaložených při uplatňování svých práv.

Je nezpochybnitelné, že judikatuře Evropského soudu pro lidská práva je imanentní závaznost, tudíž by se soudními rozhodnutími ESLP měly řídit všechny vnitrostátní orgány, policejní orgány nevyjímaje. Jedině tak může Evropský soud pro lidská práva efektivně naplňovat svůj účel.

Autorka: Michaela Večeřová

Problematika předběžných opatření (nejen) ve věcech péče soudu o nezletilé

Na rozhodnutí soudu, které s konečnou platností upraví právní poměry účastníků, se často čeká déle, než si vyžadují potřeby reálného života. Přitom existují věci, které je třeba řešit bezodkladně a u nichž nelze poskytnutí soudní ochrany odložit o několik měsíců či dokonce let do definitivního rozhodnutí ve věci samé.

Za účelem dočasné úpravy právních poměrů se proto používá institut předběžných opatření. Jedná se o prozatímní soudní rozhodnutí, které soud vydává buď ještě před zahájením soudního řízení, nebo v jeho průběhu, a jež zaniká nejpozději po vydání konečného rozhodnutí. Soud nenařizuje jednání a neprovádí klasické dokazování. Vychází ze skutečností uvedených a takzvaně osvědčených návrhovatelem (zejm. listinami připojenými k návrhu), a na jejich základě buď předběžně opatření nařídí, nebo návrh zamítne. O návrhu musí soud rozhodnout bezodkladně, nejpozději ve lhůtě 7 dnů (§ 75c odst. 2 občanského soudního řádu, dále jen „o.s.ř.“). V případě, že je předběžné opatření soudem nařízeno, stává se prakticky okamžitě vykonatelným a jakákoli případná obrana proti němu (odvolání) nemá odkladný účinek, tj. povinnost se jím řídit nastupuje ihned po doručení (§ 76d o.s.ř.).

Jednou z oblastí právních vztahů, ve které dochází k předběžné úpravě poměrů v praxi velmi často, je péče o nezletilé děti. Nezřídkou je třeba rychle určit osobu, již bude dítě předáno do péče, stanovit výživné či řešit osobní styk dítěte s rodičem. Situace, za nichž soud přistupuje k nařízení předběžného opatření, se zde trochu liší od klasických předběžných opatření (jež mají zpravidla bránit nevratným právním dispozicím s majetkem), musí však vždy vykazovat rysy neodkladnosti a nezbytnosti okamžitého soudního zásahu s cílem zabránit ohrožení poměrů dítěte.

Skutečnost, že soud nařizuje předběžné opatření na základě informací a podkladů předložených návrhovatelem, aniž by prováděl klasické dokazování, nutně znamená určité riziko z hlediska věcné správnosti výsledného rozhodnutí. Ve věcech péče soudu o nezletilé je úskalí předběžných opatření o to palčivější, že je jimi zasahováno do citlivých rodinných vztahů, přičemž tento zásah může mít za následek výraznou a těžko napravitelnou újmu. Dojde-li v důsledku odevzdání dítěte do péče jednoho z rodičů k odcizení dítěte od dru-

hého z rodičů, je takový zásah nejen obtížně napravitelný, ale ve svém důsledku může předznamenat rovněž konečné rozhodnutí ve věci, neboť citová orientace dítěte hraje při rozhodování o svěřeni do péče důležitou roli. K nařízení předběžného opatření přitom zpravidla dochází hned na samém počátku řízení, před provedením řádného dokazování (výslechů, posudků, místních šetření apod.), kterým by bylo možné postavit najisto, jaké uspořádání péče je v daném případě v nejlepším zájmu dítěte.

Jakkoli Ústavní soud ČR v tomto kontextu opakovaně zdůrazňuje, že předběžné opatření je toliko krátkodobým provizoriem, které nemůže plnit roli „kvazidefinitivního“ rozhodnutí ve věci samé, je třeba konstatovat, že pravidlem ve věcech péče soudu o nezletilé bývá vysoká míra shody mezi nařízeným předběžným opatřením a konečným rozhodnutím soudu. Na druhou stranu je třeba konstatovat, že důraz obecně kladený Ústavním soudem ČR na úpravu pravidelného a co nejšířšího osobního styku rodiče s dítětem platí i ve vztahu k předběžným opatřením, a to právě s ohledem na nutnost prevence deformování rodinných vztahů do budoucna (srov. např. nález ÚS ČR I. ÚS 618/05).

Jaké jsou tedy možnosti obrany proti nařízenému předběžnému opatření? Na prvním místě je třeba nepochybně uvést **odvolání**, které je řádným opravným prostředkem, o němž rozhoduje nadřízený (většinou krajský) soud. V odvolání má strana povinná většinou první možnost se k věci vyjádřit a předložit vlastní tvrzení a námítky vůči pozici druhé strany. Není totiž výjimkou, že se povinná strana o návrhu na předběžné opatření dozví až při doručení usnesení, kterým již bylo předběžné opatření nařízeno. Tento postup je plně v souladu se zákonem a je odůvodněn obavou ze zmaření účelu předběžného opatření, o které by se povinný v případě včasného varování mohl pokusit.

Na rozhodnutí o podaném odvolání není zákonem stanovena žádná lhůta, ale i zde platí, že je třeba odvolání projednat v urgentním režimu (srov. nález ÚS ČR IV. ÚS 736/17).

[článek pokračuje na následující straně]

[pokračování článku z předchozí strany]

Již od nařízení předběžného opatření je totiž nutné se jím bezvýhradně řídit (odvolání nemá odkladný účinek), jeho zákonitost je tedy nutné přezkoumat bezodkladně. Pokud odvolací soud přezkoumává zamítnutí předběžného opatření soudem prvního stupně, není oprávněn sám předběžné opatření nařídit, ale musí případně vrátit věc soudu prvního stupně (srov. nálezy ÚS ČR Pl. ÚS 16/09, IV. ÚS 3749/17). Důvodem je skutečnost, že by tím byla straně povinně zcela odňata možnost se proti předběžnému opatření bránit (a v zásadě se k věci vůbec vyjádřit), neboť proti rozhodnutí odvolacího soudu již není další opravný prostředek přípustný a rozhodnutí zůstává konečné.

Jestliže není odvolání vyhověno, neznamená to, že by předběžné opatření muselo nezbytně trvat až do rozhodnutí ve věci samé. Předběžné opatření musí soud **z úřední povinnosti zrušit**, jakmile pominou důvody, pro které bylo nařízeno (§ 77 odst. 2 o.s.ř.“). Účastníci řízení pak mohou podat soudu podnět, kterým jej upozorní na neexistenci důvodů pro další trvání předběžného opatření.

Kazuistika

Na organizaci proFem se v roce 2016 obrátily dvě klientky, J. Ř. a N. Ř., které byly vystaveny dlouholetému domácímu násilí. Jednalo se o matku s dcerou, které dlouhodobě týral manžel a otec A. Ř. Jednalo se o každodenní vulgární nadávky, neustálé ponižování, obviněný A. Ř. obě ženy i fyzicky napadal. Útoků vůči oběma ženám se A. Ř. dopouštěl více než 7 let.

Konečně je možné mezi prostředky obrany proti předběžným opatřením řadit i **ústavní stížnost** jakožto nástroj ochrany ústavně zaručených práv a svobod. Ústavní soud ČR opakovaně judikoval, že ač dochází předběžným opatřením pouze k dočasné úpravě právních vztahů, je toto rozhodnutí plně způsobilé zasáhnout do základních práv a svobod jednotlivce. V oblasti péče soudu o nezletilé přichází v úvahu zejména porušení práva na ochranu rodičovské výchovy a péče (čl. 32 odst. 4 Listiny základních práv a svobod, dále jen „LZPS“), práva na soudní a jinou právní ochranu (čl. 36 odst. 1 LZPS) či principu rovnosti účastníků řízení (čl. 37 odst. 3 LZPS).

Na závěr této stručné exkurze do právní úpravy a judikatury v oblasti předběžných opatření lze zmínit skutečnost, že Ústavní soud ČR již před více než osmi lety přistoupil ke zrušení části občanského soudního řádu upravující rozhodování odvolacího soudu ve věcech předběžných opatření (pův. § 220 odst. 3 o.s.ř.) a vyzval k zákonodárce ke komplexnímu přehodnocení procesní úpravy předběžných opatření (nález Pl. ÚS 16/09). Upozornil přitom na absenci efektivního procesního prostředku, jímž by povinná strana mohla dosáhnout slyšení ve věci a přezkoumání nařízeného předběžného opatření v krátkém čase. Zákonodárce však tuto výzvu nevyšlechl a právní úprava nedoznala v tomto ohledu žádné změny. Zůstává tak na obecných soudech, aby při rozhodování o předběžných opatřeních našly i za této situace ústavně konformní cestu a důsledně dbaly ochrany základních práv a svobod účastníků řízení v kontextu ustálené judikatury Ústavního soudu ČR.

Autorka: Mgr. Květa Glaserová

Obě poškozené byly v důsledku útoků A. Ř. ve špatném psychickém stavu, policejní vyšetřování pro ně bylo velice náročné. Vzhledem k závažnosti celého případu pro ně organizace proFem zajistila zastoupení zmocněncem pro celé trestní řízení.

[článek pokračuje na následující straně]

[pokračování článku z předchozí strany]

K prohloubení špatného psychického stavu obou poškozených přispěly i znalecké posudky, které byly na poškozené vypracovány znalkyněmi z oboru psychiatrie a psychologie. Dle názoru zmocněnce poškozených byly oba znalecké posudky vypracovány nekvalitně, bylo v nich mnoho rozporů. Dle znalkyň se nemělo jednat o domácí násilí, znalkyně označily obě poškozené za nevěrohodné.

Obvodním soudem pro Prahu 4 bylo provedeno rozsáhlé dokazování. Zmocněnec obou poškozených v hlavním líčení namítal špatnou kvalitu obou posudků. Obvodní soud pro Prahu 4 se s názorem zmocněnce poškozených ztotožnil, k závěrům znaleckých posudků nepřihlédl a uznal A. Ř. vinným ze spáchání zločinu týrání osoby žijící ve společném obydlí dle § 199 odst. 1, odst. 2 písm. c), písm. d) trestního zákoníku. A. Ř. byl uložen trest odnětí svobody v trvání 3 let, který mu byl podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání 4 let.

Každé poškozené byla přiznána nemajetkové újma za zásah do jejich osobnostních práv ve výši 50.000 Kč. Obviněný A. Ř. svoji trestnou činnost po celou dobu popíral a proti tomuto rozsudku podal odvolání. Proti rozsudku podal odvolání i státní zástupce, a to v neprospěch obviněného.

Městský soud v Praze rozhodnutí Obvodního soudu pro Prahu 4 změnil tak, že A. Ř. uložil nepodmíněný trest v trvání 3 let. Přiznanou náhradu nemajetkové újmy Městský soud v Praze poškozeným ponechal. Městský soud v Praze ve svém rozsudku zkonstatoval, že uložení podmíněného trestu obviněnému je v tomto případě trestem nepřiměřeně mírným. Městský soud v Praze zdůraznil, že obviněný se dopouštěl trestné činnosti dlouhodobě, a vůči dvěma osobám.

Obviněný náhradu nemajetkové újmy poškozeným uhradil a v současnosti je ve výkonu trestu odnětí svobody.

Autor: Mgr. David Oplátek

Kdo je kdo - tým proFem

Tým odbornic a odborníků je pro fungování ProFem a poskytování poradenství a podpory obětem domácího násilí a genderově motivovaného násilí klíčový. Bez našich sociálních pracovníků, právníček a právníků, terapeutek a vedení organizace bychom nebyli schopni naše služby poskytovat. V této rubrice proto vždy najdete medailonek jedné členky nebo člena týmu, abychom Vám náš skvělý tým blíže představili. Rubriku otevíráme medailonkem Jitky Polákové, ředitelky ProFem.

Jitka Poláková – ředitelka

V neziskovém sektoru působí od roku 1995. V letech 1995–1998 se angažovala v organizacích Hnutí občanské solidarity a tolerance, Zelený kruh a Nadaci Toleranci. V průběhu tohoto období se začala více zajímat o problematiku násilí na ženách a o ženská práva. V letech 1998–2000 pracovala v organizaci La Strada. Na počátku roku 2001 začala působit v proFem, o. p. s., kde více než devět let pracovala na pozici koordinátorky řady projektů. V roce 2009 současně pracovala ve sdružení Amélie (psychosociální pomoc onkologickým pacientům). Od května 2010 zastává pozici ředitelky v proFem. Je členkou Výboru pro prevenci domácího násilí a násilí na ženách při Radě vlády pro rovné příležitosti žen a mužů. Zároveň je členkou expertní skupiny Observatory zaměřené na násilí na ženách pod Evropskou ženskou lobby. Stála u zrodu řady odborných studií v oblasti domácího násilí realizovaných proFem. Zasazuje se za ratifikaci Istanbulské úmluvy v ČR.

proFem chatuje

V minulých dvou vydáních zpravodaje jsme Vás informovali o naší nové službě chatového poradenství. Chatové poradenství poskytujeme od listopadu 2017 a rozšířilo tak naše portfolio telefonických, e-mailových a osobních konzultací. Jedná se o nízkoprahovou službu, kterou lze využít odkudkoli, kde je připojení k internetu. Služba je bezplatná a anonymní.

Od listopadu 2017 do března 2018 jsme chatovali celkem 53 krát, a poskytli jsme tak poradenství 45 unikátním klientkám. Nejčastějším tématem chatového poradenství bylo sexuální násilí (16 konzultací), 11 klientek se na nás obrátilo v souvislosti s domácím násilím, 6 klientek s osobními, existenčními či psychologickými problémy, 13 chatových konzultací se týkalo jiných témat.

Chatové poradenství

- od listopadu 2017
- středa 16-19, pátek 9-12
- www.elinka.iporadna.cz

Statistika listopad 2017- březen 2018

- 45 služeb
- 53 chatů
- 45 unikátních klientek

Témata

- domácí násilí 11, sexuální násilí 16
- osobní, existenční a psych, problémy 6
- jiné 13

Chatové poradenství

- ⇒ anonymní
- ⇒ bezplatné
- ⇒ komplexní

Rozhovor s Nad'ou Gubovou

Na konci února byla Nad'a Gubová, vedoucí sociálních služeb, hostkou Pavla Houdka z Moderní sebeobrany. Moderní sebeobrana se dlouhodobě věnuje tématu prevence násilí a v rámci toho seznamují své fanoušky facebookové stránky se službami týkající se také domácího násilí a dalšího genderově motivovaného násilí. Třicetiminutový rozhovor původně vysílaný živě na Facebooku můžete shlédnout [zde](#).

AKREDITOVANÉ KURZY JARO – LÉTO 2018

PROFEM
— PRÁVO
— POMOC

NABÍDKA AKREDITOVANÝCH KURZŮ PRO SOCIÁLNÍ PRACOVNICE A PRACOVNÍKY A DALŠÍ POMÁHAJÍCÍ PROFESE (JARO-LÉTO 2018)

- **18.5. Úvod do práce s traumatizovanou osobou v kontextu domácího a sexuálního násilí** (Mgr. Naďa Gubová a Mgr. Miroslava Flemrová, 8 hodin, 1590 Kč)
- **25.5. Úvod do problematiky trestního řízení v kontextu domácího násilí** (Mgr. David Oplatek, 8 hodin, 1590 Kč)
- **15.6. Úvod do problematiky zákona o obětech trestné činnosti pro sociální pracovníky** (Mgr. David Oplatek, 8 hodin, 1590 Kč)
- **29.6. Problematika odškodňování obětí trestné činnosti a poskytování peněžité pomoci státem pro poskytovatele sociálních služeb** (Mgr. David Oplatek, 8 hodin, 1590 Kč)

Všechny kurzy probíhají v sídle naší organizace V Luhu 6, Praha 4. Podrobné informace a přihlašovací formulář najdete na našich stránkách www.profem.cz. Vaše dotazy rádi zodpovíme na telefonu 608 222 277 a na e-mailu jitka.rehackova@profem.cz. Těšíme se na Vás!

Na podzim 2018 dále chystáme kurz **Domácí násilí a rodinné právo**. Všechny zmíněné kurzy můžeme připravit také na míru přímo ve Vaší organizaci.

WWW.PROFEM.CZ
T: 608 222 277
INFO@PROFEM.CZ

PROFEM
— PRÁVO
— POMOC

jsme na
facebooku

JSME NA WEBU!

WWW.PROFEM.CZ